

---

## האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ערב הסעודית: ממונרכיה שבטית למעצמה אזורית - 38065

תאריך עדכון אחרון 02-02-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר שאול ינאי

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: [shaulyanai@gmail.com](mailto:shaulyanai@gmail.com)

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שלישי 11:30 בתיאום מראש בלבד

מורי הקורס:

---

ד"ר שאול ינאי

תאור כללי של הקורס:

הקורס הנדון יבחן סוגיות בהיסטוריה המודרנית של הממלכה הסעודית לאורך המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21

מטרות הקורס:

העמקת הידע על הממלכה הסעודית, תהליכי הבנייתה והשפעתה על המרחב המזרח-תיכוני.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

מבחן בית ובנוסף

עבודת סמינריון/רפרט למי שבחר להגיש

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תהליכי הקמתה של הממלכה הסעודית במאה ה-20; יחסי דת ומדינה; קונפליקטים במרחב הערבי; השפעת המהפכה האיראנית; ניאו-והאביזם; האביב הערבי והמאבק להגמוניה אזורית.

חומר חובה לקריאה:

עוזי רבי, סעודיה ממלכת הנפט במבוכי הדת והפוליטיקה;

Shaul Yanai, The Political

Transformation of Gulf Tribal States;

מוחמד אל עטאונה, שריעה ופוליטיקה בערב הסעודית

סיאסה שרעיה כמכניזם לייצוב השלטון והחברה.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %

הרצאה 0 %  
השתתפות 0 %  
הגשת עבודה 0 %  
הגשת תרגילים 0 %  
הגשת דו"חות 0 %  
פרויקט מחקר 0 %  
בחנים 0 %  
אחר 0 %

#### מידע נוסף / הערות:

סילבוס: ערב הסעודית משבט למעצמה אזורית  
ד"ר שאול ינאי

הממלכה הסעודית היא כיום המעצמה הערבית הסונית, ולא בהכרח בסדר הזה, החשובה ביותר במזרח-התיכון. התהוותה במאה ה-20 היתה שונה במידה רבה מהתהוותן של רוב המדינות במזרח התיכון. השוני נובע שבעוד מרבית המדינות הערביות התעצבו ע"י המעצמות המערביות הגדולות, אם באמצעות כיבוש ישיר או פרוטקטורט עקיף. הממלכה הסעודית עיצבה את אופייה ואת זהותה מעברה השבטי-אסלאמי בשונה מבניית מדינות ערביות אחרות על בסיס הזהות הלאומית-המערבית ועל בסיס מודל המדינה המודרנית המערבית.

הקורס יקנה הבנה בסוגיות היסוד של הממלכה הסעודית במהלך המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21: א. מחברה שבטית לממלכה עצמאית: מדינה ודוקטרינה דתית  
ב. הטרינספורמציה של עידן הנפט והגלובליזם: בניית מוסדות המדינה בחברה רינטרית  
ג. המאבק להגמוניה אזורית: ווהביזם מול ח'ומיניזם

סוגיה ראשונה: מחברה שבטית לממלכה עצמאית: מדינה ודוקטרינה דתית:  
רשימת קריאה ראשית :

Nazih Ayubi, *Over-Stating the Arab State: Politics and Society in the Middle East* (London:

I.B. Tauris, 1995), pp. 123-134.

Joseph Kostiner, (ed.) *Middle East Monarchies; The Challenge of Modernity* (London: Lynne Rienner Publishers, 2000), pp. 131-150.

John E. Peterson, *The Arab Gulf States: Steps Toward Political Participation*. (New York: Praeger Publishers , 1988) pp. 1-26.

Aqil Kazim, *The United Arab Emirates, A.D 600 to the Present: A Socio-Discursive in the Arabian Gulf*. Dubai: Gulf Book Center, 2000, pp. 175-206.

Joseph Kostiner, "Saudi Arabia's Territorial Expansion: The case of Kuwait, 1916-1921", in *Die Welt Des Islam*, (Band XXXIII, 2 1993.

Herb, Michael. *All in the Family: Absolutism, Revolution and Democracy in the Middle East Monarchies*, New York: State University of New York Press, 1999. Pp. 51-66

Jill Crystal, *Oil and Politics in the Gulf: Rulers and merchants in Kuwait and Qatar*, Cambridge: Cambridge University Press, 1990, pp. 39-63.

- 
- J.E. Peterson, "Tribes and Politics in Eastern Arabia", *Middle East Journal*, Vol. 31, No. 3 (Summer 1977), pp. 297-312.
- Ira Lapidus, "Tribes and State Formation in Islamic History," in Philip Khoury and Joseph Kostiner, *Tribes and State Formation in the Middle East* (Berkeley: UC Press, 1990), pp. 25-45.
- Rosemarie Said Zahlan, *The Making of the Modern Gulf States: Kuwait, Bahrain, Qatar, the United Arab Emirates and Oman* (London: Unwin Hyman, 1989), pp. 1-23.
- Madawi Al-Rasheed, *A History of Saudi Arabia* (Cambridge: Cambridge University Press, 2002), pp. 14-71.
- Khaldoun Hasan al-Naqeeb, *Society and State in the Gulf and Arab Peninsula*, Trans. L.M. Kenny. London: and New York: Routledge, 1990. Pp. 65-90
- Nazih Ayubi, *Over-Stating the Arab State: Politics and Society in the Middle East* (London: I.B. Tauris, 1995), pp. 224-255
- Simon C. Smith, *Kuwait, 1950-1965; Britain, the al-Sabah, and Oil*. Oxford: Oxford University Press, 1999 pp.15-36
- Christopher M. Davidson, *The United Arab Emirates: A Study in Survival*, (London: Lynne Rienner Publishers, 2005), pp. 251-293.
- Shireen T. Hunter, "The Gulf Economics Crisis and its Social and Political Consequences", *The Middle East Journal*, Vol. 40 Number 4, 1986, pp. 593-613.
- Tariq M. Yousef, "Gulf Economics Security in the Age of Globalization", *Gulf Oil and Gas: Ensuring Economics Security*, Abu Dhabi: 2007, pp. 55-74.
- Edward L. Morse, "The Oil Boom, The Oil Curse and the GCC", *Gulf Oil and Gas: Ensuring Economics Security*, Abu Dhabi: 2007, pp. 75-90.
- פאול ריבילין, "האם המפרץ במשבר כלכלי", יוסף קוסטינר (עורך), מדינות המפרץ: פוליטיקה, חברה וכלכלה, תל-אביב: סקירות מרכז דין 126, 2000, עמ' 63-70.
- און וינקלר, "אוכלוסייה, הגירה ותעסוקה במדינות הנפט במפרץ", יוסף קוסטינר (עורך), מדינות המפרץ: פוליטיקה, חברה וכלכלה, תל-אביב: סקירות מרכז דין 126, 2000, עמ' 71-88.
- עוזי רבי, "הסהר השיעי: חזון איראני וחשש ערבי", עוזי רבי (עורך), זמן איראן, הקיבוץ המאוחד, 2008, עמ' 77-98.
- גד גילבר, כלכלת המזרח התיכון בעת החדשה (תל-אביב, 1990).
- דניאל ירג'ין, השלל הגדול: החתירה הבלתי נלאית לנפט, לכסף ולעוצמה, תורגם מאנגלית ע"י עמנואל לוטם (תל-אביב, 1992), עמ' 557-579, 637-660.